

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KLAIPĖDOS APSKRITIES VYRIAUSIĄJĄ POLICIJOS KOMISARIATĄ IR POLICIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2017-12-07 Nr. 4D-2017/1-1140
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama – Skundas) dėl Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – Klaipėdos AVPK) bei Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama – PD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjui galimai neuztikrinamomis tinkamomis laikymo sąlygomis ir netinkamu jo skundų nagrinėjimu.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „2017-03-30 atvykau iš Šiaulių TI [tardymo izoliatorius] į Klaipėdos AVPK areštinę (toliau – Areštinė). Areštinės kameros langus ir jų grotas iš lauko pusės aklinais dengia neskaidraus plastiko lakštai, kurie galimai įrengti savavališkai, nesivadovaujant areštinių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių reikalavimais. Dėl šio plastiko neįmanoma iškišti į lauką TV antenos kabelio, todėl nerodo daugumos TV kanalų [...], kalinamieji yra apriboti gauti informaciją. [...]. Plastiko lakštai buvo įrengti užkardyti kalinamųjų bendravimą ir daiktų perdavimą per langus [...], tai buvo padaryta, kai Areštinės kameroje dar nebuvo įrengtos vaizdo stebėjimo sistemos, tačiau jas įrengus plastikas turėtų būti pašalintas, kadangi asmenys kameroje yra stebimi Areštinės personalo 24 val., todėl bet kokie draudžiami kalinamųjų veiksmai gali būti efektyviai užkardomi pareigūnų“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Atkreiptinas dėmesys, kad plastikas yra neskaidrus, aklinais izoliuojantis nuo lauko, tai trukdo šviesos ir oro patekimui į kamerą.“

2.3. „Areštinės kamerų viduje nėra Vidaus tvarkos taisyklių, apie tai buvo ne kartą pranešta administracijai, tačiau prašymai ignoruojami. Atkreiptinas dėmesys, kad koridoriuje prie kameros durų yra pakabintos taisyklės, tačiau jos dažnai neduodamos susipažinimui [...], minėtose taisyklėse nenurodyta, koks tai įsakymas, kas šias taisykles tvirtino, koks šio teisės akto numeris, leidimo data.“

2.4. „Atvykus Areštinėje su išduodamu patalynės komplektu neišduodami rankšluosčiai [...]“

2.5. „Areštinėje išduodamos pagalvės yra itin blogos.“

2.6. „2017-03-31 pateikiau prašymą Nr. 237 išsikviesti asmeniniam pokalbiui pas Areštinės viršininką. [...]. Tačiau pokalbiui išsikviestas nebuvau, apie priežastis taip pat nebuvau informuotas. [...]. Po pietų prie kameros durų langelio buvo atėjęs viršininkas, kuris man įteikė atsakymą Nr. 30-S-14384 (4.1) į mano 2017-03-31 prašymą Nr. 237. [...]. Atsakymas yra

deklaratyvus, visiškai neatitinkantis mano prašymo esmės, turėtų būti vertintinas kaip biurokratizmo atvejis.“

2.7. „2017-04-03 pateikiau prašymą Areštinės viršininkui. [...]. Prašyme nurodžiau, kad noriu detalai susipažinti su teisės aktais, reglamentuojančiais areštinių įrengimą ir eksploatavimą, kalinamųjų buitinių aprūpinimą, vidaus tvarką, galiojančias taisykles, todėl prašiau padaryti šių teisės aktų kopijas arba sukelti juos į mano pateiktą USB duomenų laikmeną. [...]. 2017-04-20 gavau Klaipėdos AVPK atsakymą Nr. 30-S-16389 (4.1) [...]. Nesutikdamas su pateiktu atsakymu 2017-04-24 bei 2017-04-25 Policijos departamentui pateikiau skundus dėl Klaipėdos AVPK areštinės viršininko veiksmų (neveikimo). Skundus Policijos departamentas persiuntė nagrinėti Klaipėdos AVPK.“

2.8. „Daugumoje Areštinės kamerų vaizdo stebėjimo kameros įrengtos tualetų zonoje, todėl negalima normaliai atlikti gamtinių reikalų, jaučiu psichologinę įtampą, stresą. [...]. [...] kyla pagrįstų abejonų, ar vaizdo filmavimo kameros Areštinės kameroje įrengtos teisėtai ir pagrįstai, kadangi kalinamieji yra izoliuoti nuo visuomenės, todėl jokios grėsmės visuomenės saugumui, viešajai tvarkai, asmenų teisėms ir laisvėms daryti negali. [...]. 2017-07-03 kreipiausi į Areštinės med. dalį dėl sveikatos problemų, kurias man sukėlė vaizdo stebėjimo kamerų įrengimas tualetų zonoje bei 24 val. stebėjimas; buvo skirti medikamentai.“

2.9. „2017-05-17 gavau raštą Nr. 30-S-20585 (4.1), pateiktas S. Lebedniko. Manau, kad pareigūnas, nagrinėdamas skundus, savo pareigas atliko formaliai, atsakydamas šabloniškai ir neobjektyviai, nesigilindamas į pateikto skundo esmę, visiškai nenagrinėdamas faktinių aplinkybių ir nesilaikydamas VAĮ [Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo] nuostatų [...], šabloniškai nurodo į teisės aktą visiškai ignoruodamas mano 2017-05-02 skunde pateiktus argumentus.“

2.10. „2017-06-28 gavau Policijos departamento prie LR VRM [vidaus reikalų ministerijos] Imuniteto valdybos atsakymą (toliau – PD) Nr. 5-S-6020, pateiktas L. Logenickio. [...]. [...] nesuprantamas pareigūno teiginys, kuriuo pastarasis konstatuoja faktą, kad man buvo pateiktas nepakankamai išsamus atsakymas, tuo pačiu nebuvo imtasi jokių veiksmų nusiskundimam pašalinti ar kitaip reaguota [...].“

2.11. „Atkreiptinas dėmesys, kad vaizdo kameros taip pat įrengtos pasivaikščiojimo kiemeliuose bei kabinetuose, skirtuose susitikimams su gynėjais, tardytojais, kas taip pat pažeidžia kalinamųjų, jų gynėjų teises, konfidencialumą. [...]. Areštinės patalpose, skirtose susitikimams su gynėjais, tardytojais, dalis patalpos yra atskirtos metalinėmis grotomis. [...]. [...] Areštinėje bendraujant su gynėju asmenys yra atskirti, tai trukdo bendravimui, kelia nepatogumus.“

2.12. „2017-07-13 pateikiau pakartotinį prašymą Areštinės viršininkui pateikti susipažinti su Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2016 m. liepos 20 d. sprendimu Nr. 2R-4788(9.1-1) „Dėl Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato pateiktų registravimo duomenų įrašymo į asmens duomenų valdytojų valstybės registro duomenų bazę“ bei Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 380 „Dėl teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų patvirtinimo“. 2017-07-18 D. Petraitis pateikė atsakymą Nr. 30-S-29005(4.1), kuriame atsakė, kad su jais supažindintas aš nebūsiu [...].“

2.13. „2017-07-04 Areštinės viršininkui pateikiau prašymą padaryti bei pateikti mano pateiktų prašymų kopijas. [...]. 2017-07-12 D. Petraitis pateikė atsakymą Nr. 30-S-28296 (4.1). Atsakyme šabloniškai nurodoma teisės akto nuostatos [...]. Pareigūnas teigia, kad „[...] teisės aktai nenumato pateikti prašymų kopijų [...]“.“

2.14. „2017-06-30 bei 2017-07-12 Areštinės viršininkui pateikiau prašymus. Prašymuose prašiau mane perkelti į kitą kamerą [...]. 2017-07-18 D. Petraitis pateikė atsakymą Nr. 30-S-29008 (4.1). Pareigūnas šabloniškai pateikia teisės aktus, nurodo, kad [...] *Jūs nebūsite perkeltas iš kameros Nr. [...] į kitą kamerą [...].*“

2.15. „2017-08-01 apie 15.30–16.00 val. Areštinėje turėjau trumpalaikį pasimatymą. Po maždaug 10–15 min. atėjo budintysis pareigūnas bei pasakė, kad pasimatymas yra nutraukiamas, kadangi atvažiavo etapas ir pagal taisykles pasimatymai turi būti nutraukti [...]“

3. Seimo kontrolieriaus prašote ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, tyrimas bus atliekamas ir išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

4.1. dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinus Klaipėdos AVPK areštinėje asmens duomenų apsaugos;

4.2. dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai Pareiškėjui neužtikrinus tinkamų laikymo sąlygų;

4.3. dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai nutraukus Pareiškėjo pasimatymą;

4.4. dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus;

4.5. dėl PD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus.

Dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai Areštinėje neužtikrinus asmens duomenų apsaugos

Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius 2017 m. rugsėjo 5 d. raštu Nr. 4D-2017/1-1140/3D-2612 kreipėsi į PD prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. spalio 6 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. rugsėjo 19 d. PD raštą „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau vadinama – PD atsakymas).

Seimo kontrolierius 2017 m. rugsėjo 5 d. raštu Nr. 4D-2017/1-1140/3D-2611 kreipėsi į Klaipėdos AVPK prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. spalio 6 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. rugsėjo 29 d. Klaipėdos AVPK raštą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. 30-S-36447(4.68) (toliau vadinama – Klaipėdos AVPK atsakymas).

2017 m. lapkričio 6 d. Seimo kontrolieriaus įgaliotas asmuo buvo nuvykęs į vietą patikrinti Skunde nurodytų aplinkybių (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140).

Pagal šiuos raštus ir jų priedus bei Skunde nurodytų aplinkybių patikrinimo vietoje metu surinktus dokumentus nustatyta:

5.1. Klaipėdos AVPK vaizdo stebėjimo kamerų įrengimą, vaizdo stebėjimo atitikimą Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau vadinama – ADTAĮ) reikalavimams ir sąlygoms, Vaizdo stebėjimo (įrašymo) priemonėmis užfiksuotų duomenų tvarkymo Klaipėdos AVPK tvarkos aprašą, patvirtintą 2017 m. birželio 16 d. Klaipėdos AVPK viršininko įsakymu Nr. 30-V-337 (toliau vadinama – Aprašas), suderino su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija (toliau vadinama – Inspekcija) (2016 m. liepos 1 d. Klaipėdos AVPK raštas Nr. 30-S-53975(4.68) Inspekcijai; 2016 m. liepos 20 d. Inspekcijos sprendimas Nr. 2R-4788.(9.1-1.) „Dėl Klaipėdos AVPK pateiktų registravimo duomenų įrašymo į asmens duomenų valdytojų valstybės registro duomenų bazę“);

5.2. Inspekcija įpareigojo Klaipėdos AVPK panaikinti vaizdo stebėjimo kamerų garso įrašymo funkciją, apie tai informuojant Inspekciją (2017 m. lapkričio 2 d. Inspekcijos raštas

Nr. 2R-6827(2.13.) „Dėl asmens duomenų tvarkymo“).

Skundo dalies tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (ADTAĮ):

40 straipsnis „Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos funkcijos“ – „Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija: 1) tvarko Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą, viešai skelbia jo duomenis ir *prižiūri duomenų valdytojų veiklą*, susijusią su asmens duomenų tvarkymu; [...]; 2) nagrinėja asmenų prašymus Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka; 3) šio įstatymo nustatyta tvarka nagrinėja asmenų skundus ir pranešimus (toliau – skundai), pagal juos tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą ir priima sprendimus dėl asmens duomenų tvarkymo pažeidimų; 4) Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus nustatyta tvarka *tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą ir priima sprendimus dėl asmens duomenų tvarkymo pažeidimų*; [...]; 15) vertina duomenų valdytojų pateiktas asmens duomenų tvarkymo taisykles; 16) atlieka kitas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas.“

7. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau vadinama ir – SKĮ):

17 straipsnis „Atsisakymas nagrinėti skundą“ – „1. Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai; [...] 4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šios straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas.“

Skundo dalies tyrimo išvados

8. Skunde nurodoma, jog Areštinėje vaizdo stebėjimo kameros yra įrengtos taip, kad būtų galima stebėti kamerose esantį sanitarinį mazgą bei kitaip pažeisti asmens teisę į privatumą.

9. Vaizdo stebėjimo sąlygas, reikalavimus, vaizdo stebėjimo priemonių įrengimo ir kiti su asmens duomenų tvarkymu susiję klausimai reglamentuojami ADTAĮ. Tai, kaip yra vykdomos šios įstatymo nuostatos, yra įgaliota prižiūrėti speciali institucija – Inspekcija (šios pažymos 6 punktas).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Klaipėdos AVPK, kurio struktūrai priklauso Areštinė, vaizdo stebėjimo kamerų įrengimą, vaizdo stebėjimo atitikimą ADTAĮ reikalavimams ir sąlygoms, Aprašą derino su Inspekcija (šios pažymos 5.1 punktas). Ši institucija atliko ir šiuo metu atlieka savo įstatymine pareigą ir prižiūrėjo / prižiūri, kaip Klaipėdos AVPK tvarko asmens duomenis, surinktus atliekant vaizdo stebėjimą, ar nėra pažeidžiamos ADTAĮ įtvirtintos nuostatos. Atkreiptinas dėmesys, jog Inspekcija imasi priemonių, kad būtų užtikrintas Areštinėje esančių asmenų privatumas (šios pažymos 5.2 punktas).

Šios nustatytos aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad klausimų, susijusių su Areštinėje įrengtomis kameromis ir jų surinktų duomenų tvarkymu, sprendimas priskirtinas Inspekcijos, o ne Seimo kontrolieriaus kompetencijai.

10. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis SKĮ 17 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir 4 dalimi, Skundo dalies dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Areštinėje asmens duomenų apsaugos, tyrimas nutrauktinas.

11. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys, kad Inspekcija nagrinėja asmenų prašymus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ) nustatyta tvarka, ADTAĮ nustatyta tvarka nagrinėja asmenų skundus ir pranešimus, pagal juos tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą ir priima sprendimus dėl asmens duomenų tvarkymo pažeidimų. Dėl šios

priežasties, turėdamas informacijos apie galimus teisės aktų, susijusių su asmens duomenų apsauga, pažeidimus Klaipėdos AVPK, Pareiškėjas apie tai pirmiausia turėtų pranešti Inspekcijai.

**Dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo),
galimai Pareiškėjui neužtikrinus tinkamų laikymo sąlygų**

Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

12. Pagal PD bei Klaipėdos AVPK atsakymus ir jų priedus bei Skunde nurodytų aplinkybių patikrinimo vietoje metu surinktus dokumentus nustatyta:

12.1. Areštinės kamerų langų išorinėje pusėje apsauginės plastiko uždangos yra įrengtos siekiant užtikrinti Areštinėje laikomų asmenų ir visuomenės saugumą, užkirsti kelią teisės aktais draudžiamam areštantų bendravimui bei nusikalstamų veikų darymui;

12.2. visos Areštinės kameros yra įrengtos analogiškai, visų kamerų langus dengia apsauginės plastiko uždangos, kurios yra skaidrios, todėl netrukdo šviesai patekti į Areštinės kameras (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140);

12.3. „Areštinės gyvenamosiose patalpose yra natūralus apšvietimas“ (2017 m. gegužės 24 d. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau vadinama – NVSC) patikrinimo aktas Nr. PA.3-230 (16.3.187.3.12) (toliau vadinama – NVSC Patikrinimo aktas);

12.4. „Areštinės gyvenamosiose patalpose [...] sudaryta galimybė išvėdinti patalpas per langus“ (NVSC Patikrinimo aktas);

12.5. oro judėjimo greitis Areštinės gyvenamosiose patalpose atitinka teisės aktų reikalavimus (NVSC Patikrinimo aktas);

12.6. oro patekimui per kamerų langus kliūčių nėra (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140);

12.7. Areštinėje laikomi asmenys be jokių kliūčių naudojami savo asmeniniais elektros prietaisais – televizoriais (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140);

12.8. tardymo kabinetuose, kuriuose Areštinėje laikomi asmenys susitinka su savo gynėju arba ikiteisminio tyrimo pareigūnais, yra įrengta asmens vieta, kuri yra atitverta grotuota, apie 2 m. aukščio ir ne mažesne kaip 1 kv. m pertvara; Pareiškėjas šiame kabinete buvo susitikęs su savo gynėju ir nuo jo buvo atskirtas metalinėmis grotomis;

12.9. „Areštinėje naudojami lovų čiužiniai, pagalvės nesuplyšę [...]. Čiužiniai ir pagalvės yra su užvalkalais iš nepralaidaus skysčiams, atsparaus paviršių valymo ir dezinfekcijos priemonėms audinio“ (NVSC Patikrinimo aktas);

12.10. Areštinėje esančios pagalvės vizualiai yra tvarkingos ir geros būklės (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140);

12.11. 2017 m. birželio 28 d. PD nustatė, kad tuo metu, kai Pareiškėjas buvo laikomas Areštinėje, kamerosse nebuvo patalpinti teisės aktai – Areštinės vidaus tvarkos taisyklės;

12.12. šiuo metu Areštinės kamerosse yra iškabintas Areštinės vidaus tvarkos aprašas, patvirtintas 2017 m. gegužės 15 d. Klaipėdos AVPK viršininko įsakymu Nr. 30-V-278; visi šio aprašo rekvizitai yra aiškiai matomi (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140);

12.13. Pareiškėjas buvo aprūpintas minkštuoju inventoriumi, patalynės komplektu, muilu, tualetiniu popieriumi, tačiau rankšluosčiai jam nebuvo išduoti kadangi asmuo turėjo savo; Pareiškėjo atsisakymas priimti išduodamus rankšluosčius nėra užfiksuotas jokiuose dokumentuose;

12.14. šiuo metu į Areštinę atvykstantiems asmenims yra išduodami visos patalynės komplekto sudėtinės dalys, nepaisant areštantų valios neimti kažkurios patalynės komplekto dalies (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140).

Skundo dalies tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos ir teismų praktika

13. Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų, patvirtintų 2002 m. liepos 10 d. Policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 380 (toliau vadinama – Reikalavimai):

13.1. 30 punktas – „[...] Kiekvienai policijos areštinėje laikomų asmenų vietai skiriamas minkštasis inventorių: čiužiniai, pagalvės, antklodės ir trys komplektai patalynės. Vieną patalynės komplektą sudaro paklodė, užvalkalas antklodei, užvalkalas pagalvei ir du rankšluosčiai (komplekte vietoje užvalkalo antklodei gali būti paklodė). [...]“;

13.2. 35 punktas – „Kamerų langai: [...] 35.3. turi būti atidaromi natūraliai išvėdinti arba juose turi būti įrengtos rakinamos orlaidės, jeigu kameroje nėra įrengta mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema“;

13.3. 36 punktas – „Kamerų langų stiklai: 36.1. turi būti skaidrūs, užtikrinantys natūralų kamerų apšvietimą; [...]“;

13.4. 37 punktas – „Areštinės langai grotuojami apsauginėmis bei signalinėmis grotomis: 37.1. iš išorinės patalpų pusės ant langų turi būti įrengtos apsauginės grotos. [...] 37.2. prie apsauginių grotų iš išorinės areštinės patalpų pusės turi būti pritvirtintos signalinės grotos. [...]“;

13.5. 58 punktas – „Kabinete turi būti du rašomieji stalai, sustatyti „T“ raidės principu, ir trys kėdės. Asmens vieta atitverčiama grotuota, apie 2 m. aukščio ir ne mažesne kaip 1 kv. m. pertvara, kuri daroma iš metalo juostų ir į jas įstatomų 1,6 cm. Skersmens strypų, suvirintų kartu (akutės dydis – 20x 20 cm). Duryse įrengiamos spygnos analogiškai kaip ir kameroje.“

14. Klaipėdos AVPK nuostatų, patvirtintų 2008 m. gegužės 29 d. policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-300 (toliau vadinama – Nuostatai):

9 punktas – „Pagrindiniai vyriausiojo policijos komisariato uždaviniai: 9.1. žmogaus teisių ir laisvių apsauga; 9.2. viešosios tvarkos, asmens ir visuomenės saugumo užtikrinimas; [...] 9.4. nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevencija; [...]“

15. Policijos areštinių apsaugos ir priežiūros instrukcijos, patvirtintos 2015 m. vasario 10 d. policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-139 (toliau vadinama – Instrukcija):

19 punktas – „Policijos areštinės kameroje turi būti iškabinta informacija apie Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas asmenų, laikomų policijos areštinėje, teises, pareigas, draudimus ir dienotvarkę.“

Skundo dalies tyrimo išvados

16. Pareiškėjas skundžiasi galimai netinkamomis laikymo Areštinėje sąlygomis, t. y., išorinėje kamerų langų pusėje yra įrengti neskaidraus plastiko lakštai, kurie nepraleidžia šviesos ir oro, sudaro kliūtis atidaryti langą tiek, kad būtų įmanoma iškišti televizoriaus anteną ir žiūrėti televizorių; kamerų viduje nėra patalpintų Areštinės vidaus tvarkos taisyklių, šiose taisyklėse nėra nurodoma, kas, koku ir kurios datos įsakymu jas patvirtino; atvykus Pareiškėjui, jam nebuvo išduoti rankšluosčiai; pagalvės neatitinka teisės aktų reikalavimų; susitikimų su gynėju ir ikiteisminio tyrimo pareigūnais kambaryje yra įrengtos grotos.

17. Reikalavimų 35, 36 punktuose nustatyta, kad teritorinių policijos įstaigų areštinių kamerų langai turi būti atidaromi natūraliai išvėdinti arba juose turi būti įrengtos rakinamos orlaidės, jeigu kameroje nėra įrengta mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema, jų stiklai turi būti skaidrūs, užtikrinantys natūralų kamerų apšvietimą. Taip pat Reikalavimų 37 punkte yra įtvirtinta būtinybė grotuoti areštinių langus apsauginėmis bei signalinėmis grotomis. Šis teisinis

reglamentavimas leidžia teigti, kad teisės aktai nenumato galimybės areštinių langų išorinėje pusėje įrengti apsaugines plastiko uždangas taip, kaip tai yra padaryta Areštinėje.

Pasak Klaipėdos AVPK pareigūnų, Areštinės kamerų langų išorinėje pusėje apsauginės plastiko uždangos yra įrengtos siekiant užtikrinti Areštinėje laikomų asmenų ir visuomenės saugumą, užkirsti kelią teisės aktais draudžiamam areštantų bendravimui bei nusikalstamų veikų darymui.

Seimo kontrolierius ne vieną kartą savo praktikoje pažymėjo, jog policijos pareigūnai turi pareigą rūpintis sulaikytais asmenimis, todėl jiems tenka atsakomybė už tai, kad būtų garantuotas jų saugumas ir fizinė neliečiamybė. Dėl šios priežasties vertintina, kad, nors Reikalavimų 37 punkte nėra nustatyta galimybė išorinę areštinių kamerų langų pusę dengti apsauginėmis plastiko uždangomis, šių uždangų įrengimas pats savaime nelaikytinas neteisėtu, nes yra grindžiamas policijos pareigūnų pareiga rūpintis areštantų ir visuomenės saugumu. Vis dėlto nagrinėjamu atveju yra svarbu papildomai įvertinti, ar apsauginių plastiko lakštų įrengimas nepažeidžia Areštinėje laikomų asmenų, o kartu ir Pareiškėjo, teisių būti laikomiems kameroje, kurių langai užtikrina natūralų kamerų apšvietimą bei vėdinimą, ir naudotis asmeniniais elektros prietaisais – televizoriais.

18. Skundo aplinkybių patikrinimo vietoje metu buvo nustatyta, kad visos Areštinės kameros yra įrengtos analogiškai, visų kamerų langus dengia apsauginės plastiko uždangos, kurios yra skaidrios, todėl netrukdo šviesai patekti į Areštinės kameras, t. y., yra užtikrinamas natūralus Areštinės kamerų apšvietimas. Tokia išvada pagrindžiama ir NVSC Patikrinimo aktu, kuriame buvo konstatuota, kad „Areštinės gyvenamosiose patalpose yra natūralus apšvietimas“. Pažymėtina, jog minėtame patikrinimo akte yra nurodoma ir tai, kad „Areštinės gyvenamosiose patalpose [...] sudaryta galimybė išvėdinti patalpas per langus“, oro judėjimo greitis atitinka teisės aktų reikalavimus. Seimo kontrolieriaus atstovas, apžiūrėjęs Areštinės kameras, taip pat nustatė, kad oro patekimui per kamerų langus kliūčių nėra. Šios aplinkybės leidžia teigti, jog Pareiškėjo teiginiai apie tai, kad apsauginės plastiko uždangos trukdo šviesai ir orui patekti į kamerą, nebuvo patvirtinti.

19. Patikrinimo metu taip pat nustatyta, kad Areštinėje laikomi asmenys be jokių kliūčių naudojami savo asmeniniais elektros prietaisais – televizoriais. Kaip nurodyta šios pažymos 18 punkte, kameros yra vėdinamos per langus, todėl konstatuotina, kad areštantams yra sudaryta galimybė juos atidaryti ir, esant būtinybei, per juos iškišti televizoriaus anteną. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, jog Pareiškėjas nepagrįstai teigia, kad Areštinėje nebuvo sudarytos sąlygos žiūrėti televizorių.

20. Pagal Reikalavimų 58 punktą, tardymo kabinetuose, kuriuose Areštinėje laikomi asmenys susitinka su savo gynėju arba ikiteisminio tyrimo pareigūnais, turi būti įrengiama asmens vieta, kuri atitverčiama grotuota, apie 2 m aukščio ir ne mažesne kaip 1 kv. m pertvara. Vadovaujantis šiuo teisiniu reglamentavimu, darytina išvada, kad Pareiškėjas, bendraudamas su savo gynėju, pagrįstai buvo atskirtas nuo jo metalinėmis grotomis (šios pažymos 12.8 punktas).

21. NVSC Patikrinimo akte konstatavo, kad „Areštinėje naudojami lovų čiužiniai, pagalvės nesuplyšę [...]. Čiužiniai ir pagalvės yra su užvalkalais iš nepralaidaus skysčiams, atsparaus paviršių valymo ir dezinfekcijos priemonėms audinio“, t. y., buvo pripažinta, kad Areštinėje naudojamos pagalvės atitinka teisės aktų reikalavimus. Skundo patikrinimo metu taip pat buvo nustatyta, kad vizualiai pagalvės yra tvarkingos ir geros būklės. Šios aplinkybės paneigia Pareiškėjo teiginius, kad Areštinėje išduodamos pagalvės yra netinkamos naudoti ir neatitinka teisės aktų reikalavimų.

22. Pagal Instrukcijos 19 punkte įtvirtintą teisinį reglamentavimą, policijos areštinės kameroje turi būti iškabinta informacija apie Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas asmenų, laikomų policijos areštinėje, teises, pareigas, dienotvarkę, jiems

taikomus draudimus.

2017 m. birželio 28 d. PD nustatė, kad tuo metu, kai Pareiškėjas buvo laikomas Areštinėje, kameroje nebuvo teisės aktų, reglamentuojančių Areštinės vidaus tvarką. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad Pareiškėjo teiginiai, jog Areštinės kamerų viduje nėra patalpinta Areštinės vidaus tvarkos taisyklių ir jose nėra nurodoma, kas, koku ir kurios datos įsakymu jas patvirtino, yra pagrįsti.

Pažymėtina, kad šiuo metu Areštinės kameroje yra iškabintas Areštinės vidaus tvarkos aprašas, patvirtintas 2017 m. gegužės 15 d. Klaipėdos AVPK viršininko įsakymu Nr. 30-V-278.

23. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, asmeniui atvykus į Areštinę *turi būti* išduodamas patalynės komplektas, t. y. paklodė, užvalkalas antklodei, užvalkalas pagalvei ir *du rankšluosčiai* (komplekte vietoje užvalkalo antklodei gali būti paklodė) (šios pažymos 13.1 punktas).

Klaipėdos AVPK pareigūnų teigimu, Pareiškėjas buvo aprūpintas minkštuoju inventoriumi, patalynės komplektu, muilu, tualetiniu popieriumi, tačiau rankšluosčiai jam nebuvo išduoti, nes Pareiškėjas turėjo savo. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjo atsisakymas priimti išduodamus rankšluosčius nėra užfiksuotas jokiuose dokumentuose. Esant abejonių dėl Pareiškėjo valios, vertintina, kad šiuo atveju Klaipėdos AVPK pareigūnai nepagrįstai neišdavė Pareiškėjui patalynės komplektui priskiriamų rankšluosčių.

24. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai Pareiškėjui neužtikrinant tinkamų laikymo sąlygų, yra pagrįsta tiek, kiek tai yra susiję su patalynės komplekto dalies (rankšluosčių) neišdavimu ir Areštinės vidaus tvarkos taisyklių neiškabinimu kameroje.

Tikrinant Skundo aplinkybes vietoje nustatyta, kad šiuo metu į Areštinę atvykstantiems asmenims yra išduodami pilni patalynės komplektai, nepaisant areštantų valios neimti kažkurios patalynės komplekto dalies, bei kad Areštinės kameroje yra iškabintas Areštinės vidaus tvarkos aprašas, patvirtintas 2017 m. gegužės 15 d. Klaipėdos AVPK viršininko įsakymu Nr. 30-V-278. Visi šio aprašo rekvizitai yra aiškiai matomi, t. y., Areštinėje yra laikomasi Instrukcijos 19 punkte nustatytų reikalavimų. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad prielaidos ateityje pažeisti į Areštinę atvykusių asmenų teisę gauti rankšluosčius ir kameroje susipažinti su Areštinės vidaus tvarkos taisyklėmis šiuo metu yra išnykusios. Dėl šios priežasties Seimo kontrolieriaus rekomendacijos nagrinėjamu atveju neteiktinos.

Dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai nutraukus Pareiškėjo pasimatymą

Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

25. Klaipėdos AVPK atsakyme, prie jo pridėtuose bei Skunde nurodytų aplinkybių patikrinimo vietoje metu surinktuose dokumentuose nurodoma, kad 2017 m. rugpjūčio 1 d. apie 16.17 val. buvo nutrauktas Pareiškėjo pasimatymas su A [*Seimo kontrolieriui asmens vardas ir pavardė yra žinomi*], nes 2017 m. rugpjūčio 1 d. apie 16.15 val. Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnai į Areštinę iš tardymo izoliatorių atvežė areštantus ir visi Areštinės pareigūnai, įskaitant ir pareigūnus, prižiūrinčius pasimatymus, buvo paskirti priimti naujai atvykusius asmenis.

Skundo dalies tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

26. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo (toliau vadinama – SVĮ):

26.1. 2 straipsnis „Suėmimą vykdančios įstaigos“ – „1. [...] 2. Asmenys, kuriems paskirtas suėmimas, iki jų pasiuntimo į tardymo izoliatorių gali būti laikomi teritorinės policijos įstaigos areštinėje ne ilgiau kaip penkiolika parų, kol bus atliekami procesiniai veiksmai, kurių negalima atlikti šiems asmenims esant tardymo izoliatoriuje. Suimtieji ikiteisminio tyrimo metu prokuroro motyvuotu nutarimu, o bylos nagrinėjimo teisme metu teisėjo ar teismo motyvuota nutartimi iš tardymo izoliatoriaus gali būti perkelti (uždaryti) į teritorinės policijos įstaigos areštinę ne ilgiau kaip penkioms paroms, kad būtų galima atlikti procesinius veiksmus, jeigu procesinių veiksmų atlikimo negalima užtikrinti suimtiesiems esant tardymo izoliatoriuje arba dėl suimtųjų dalyvavimo bylų nagrinėjime teisme. Toks laikymas teritorinės policijos įstaigos areštinėje turi būti nedelsiant nutrauktas, kai tai tampa nebereikalinga. Šiems asmenims taikomos šio įstatymo, išskyrus 23, 25, 26, 28, 40, 41, 42, 43 straipsnius, nuostatos. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklės tvirtina vidaus reikalų ministras“;

26.2. 22 straipsnis „Suimtųjų teisė pasimatyti“ – „1. Tardymo izoliatoriaus administracija suimtajam leidžia pasimatyti, jeigu nėra gautas suimtojo ikiteisminiam tyrimui vadovaujančio ar jį atliekančio prokuroro arba teismo, kurio žinioje yra byla, rašytinis nurodymas neleisti suimtajam pasimatyti. [...]. 2. Suimtojo pasimatymų skaičius neribojamas. Vienas suimtojo pasimatymas gali trukti ne ilgiau kaip tris valandas. 3. [...] [...] 7. Pasimatymas, kurio metu pažeidžiama pasimatymų tvarka, nedelsiant nutraukiamas. [...] 8. Pasimatymų tvarka nustatyta Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse.“

27. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų 2017 m. balandžio 3 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-247 (toliau vadinama – Taisyklės):

27.1. 30 punktas – „Areštanto pasimatymus su giminaičiais ir kitais asmenimis organizuoja policijos areštinės vadovo (jo nesant – policijos areštinės (policijos komisariato) budėtojo) funkcijas atliekantis pareigūnas“;

27.2. 33 punktas – „Atvykę į pasimatymą asmenys yra informuojami apie Taisyklių 36 punkte nustatytus atvejus, kada gali būti nutraukiamas pasimatymas“;

27.3. 36 punktas – „Pasimatymo metu areštantams ir į pasimatymą atvykusiems asmenims draudžiama: 36.1. savavališkai išeiti iš pasimatymo suteikimo patalpų; 36.2. rūkyti; 36.3. šiukšlinti; 36.4. triukšmauti, nepadoriai elgtis, įžeidinėti kitus pasimatyme dalyvaujančius asmenis ar policijos pareigūnus ar kitais būdais nepaisyti visuotinai pripažintų mandagumo ir etiško elgesio taisyklių; 36.5. gadinti pasimatymo patalpose esančius įrenginius, inventorių; 36.6. perduoti bet kokius daiktus ar reikmenis areštantui ar į pasimatymą atvykusiems asmenims; 36.7. bendrauti su kitose pasimatymo patalpose esančiais areštantais ar į pasimatymą atvykusiais asmenimis“;

27.4. 37 punktas – „Jeigu pasimatymo metu pasimatyti atvykęs asmuo ar areštantas pažeidžia Taisyklių 36 punkte nustatytus reikalavimus, policijos areštinės pareigūnas juos įspėja. Tačiau jei pažeidimas pasikartoja ar padaromas naujas, policijos areštinės pareigūnas turi teisę nutraukti pasimatymą. [...]“

Skundo dalies tyrimo išvados

28. Skunde nurodoma, kad „2017-08-01 apie 15.30–16.00 val. Areštinėje turėjau trumpalaikį pasimatymą. Po maždaug 10–15 min. atėjo budintysis pareigūnas bei pasakė, kad pasimatymas yra nutraukiamas, kadangi atvažiavo etapas ir pagal taisykles pasimatymai turi būti nutraukti“. Pareiškėjo vertinimu, jo pasimatymas buvo nutrauktas nepagrįstai.

29. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje yra nustatyta, jog kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas. Šio straipsnio turinį papildė Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau vadinama – EŽTT) jurisprudencija. Pagal EŽTT praktiką, asmens sulaikymas ar įkalinimas savo prigimtimi yra privataus ir šeimos gyvenimo ribojimas, tačiau toks ribojimas negali paneigti pačios teisės esmės. Dėl šios priežasties kalinčio asmens teisės į šeimos gerbimą būtina dalis yra tai, kad įkalinimo įstaigos administracija padėtų palaikyti veiksmingą bendravimą su artimais šeimos nariais.

Lietuvos Respublikoje įkalinimo įstaigos pareigūnai, siekdami užtikrinti įkaltintų asmenų veiksmingą bendravimą su artimaisiais, vadovaujasi suimtųjų / nuteistųjų teisę pasimatyti su giminaičiais ir kitais asmenimis reglamentuojančiais teisės aktais. Tiesiogiai suimtųjų teisę pasimatyti yra įtvirtinta SVĮ 22 straipsnyje. Šios teisės įgyvendinimo tvarka detalčiau yra reglamentuota Taisyklių 30–37 punktuose.

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 27.2–27.4 punktai), pasimatymas gali būti nutraukiamas, jeigu pasimatyti atvykęs asmuo ar areštantas pasimatymo metu pažeidžia Taisyklių 36 punkte nustatytus reikalavimus, t. y., savavališkai išsina iš pasimatymo suteikimo patalpų, rūko, šiukšlina, triukšmauja, nepadoriai elgiasi, įžeidinėja kitus pasimatyme dalyvaujančius asmenis ar policijos pareigūnus ar kitais būdais nepaiso visuotinai pripažintų mandagumo ir etiško elgesio taisyklių, gadina pasimatymo patalpose esančius įrenginius, inventorių, perduoda bet kokius daiktus ar reikmenis areštantui ar į pasimatymą atvykusiems asmenims, bendrauja su kitose pasimatymo patalpose esančiais areštantais ar į pasimatymą atvykusiais asmenimis.

30. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. rugpjūčio 1 d. apie 16.17 val. buvo nutrauktas Pareiškėjo pasimatymas su A, nes 2017 m. rugpjūčio 1 d. apie 16.15 val. Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnai į Areštinę iš tardymo izoliatorių atvežė areštantus ir visi Areštinės pareigūnai, įskaitant ir pareigūnus, prižiūrinčius asmenis pasimatymų metu, buvo paskirti priimti naujai atvykusius asmenis.

Atkreiptinas dėmesys, jog nei SVĮ, nei Taisyklėse nėra nustatyta, kad pasimatymas gali būti nutrauktas dėl to, kad į teritorinės policijos įstaigos areštinę atvyko konvojus ir yra reikalinga priimti naujai atvykusius asmenis. Dėl šios priežasties vertintina, kad 2017 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjo pasimatymas buvo nutrauktas neteisėtai. Ši aplinkybė leidžia konstatuoti, kad buvo pažeista Pareiškėjo teisė pasimatyti.

31. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Skundo dalis dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai nutraukiant Pareiškėjo pasimatymą, pripažintina pagrįsta.

Klaipėdos AVPK viršininkui Alfonsui Motuzui rekomenduotina planuoti ir organizuoti komisariato veiklą taip, kad ateityje nebūtų pažeidžiama areštantų teisė pasimatyti, kai Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnai į Areštinę iš tardymo izoliatorių atveža naujus areštantus.

Dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus

Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

32. Pagal PD ir Klaipėdos AVPK atsakymus, prie jų pridėtus dokumentus bei Skunde nurodytų aplinkybių patikrinimo vietoje metu surinktus dokumentus nustatyta:

32.1. 2017 m. kovo 31 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas „[...] šiandieną išsikviesti asmeniniam pokalbiui [...]“;

32.2. 2017 m. balandžio 3 d. Pareiškėjui į jo 2017 m. kovo 31 d. kreipimąsi buvo atsakyta

raštu Nr. 30-S-14384(4.1); atsakyme nurodoma, kad, vadovaujantis Instrukcijos 44.7 punktu, Areštinėje laikomi asmenys iš kamerų išvedami pas Areštinės vadovo funkcijas atliekantį pareigūną asmens prašymu arba pareigūno kvietimu;

32.3. 2017 m. balandžio 3 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas „[...] įkelti į pateiktą USB laikmeną arba padaryti sekančių dokumentų kopijas: 1. Šiuo metu galiojančias areštinių vidaus tvarkos taisykles; 2. Policijos areštinių įrengimo ir eksploatavimo taisykles“;

32.4. atvykęs į Areštinę Pareiškėjas buvo pasirašytinai supažindintas su įstaigos vidaus tvarkos taisyklėmis (2017 m. kovo 30 d., 2017 m. balandžio 10 d., 2017 m. gegužės 2 d. „Į areštinę uždaromo (uždaryto) asmens apžiūros ir kratos protokolai“);

32.5. 2017 m. balandžio 18 d. raštu Nr. 30-S-16389(4.1) Pareiškėjui buvo atsakyta į jo 2017 m. balandžio 3 d. kreipimąsi, nurodant, kad „[...] su vidaus tvarkos taisyklėmis Jūs buvote supažindintas pasirašytinai. Teisės aktai, reglamentuojantys areštinių veiklą, nenumato asmenims, laikomiems Klaipėdos apskr. VPK areštinėje, pateikti policijos areštinių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių kopijas arba jas įkelti į USB laikmeną“;

32.6. 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjas kreipėsi į PD prašydamas atlikti tyrimą dėl Areštinės pareigūnų piktnaudžiavimo suteiktais įgaliojimais, imtis priemonių pažeidimams, susijusiems su vaizdo stebėjimu gyvenamosiose patalpose, galimai neteisėtai įrengtais plastiko lakštais ant Areštinės kamerų langų, sąlygų žiūrėti televiziją nesudarymu, rankšluosčių neišdavimu, pagalvių kokybe, dieninio apšvietimo laikinu neišjungimu, Areštinės vidaus tvarkos aprašo neiškabinimu kameroje, galimai netinkamu jo skundų nagrinėjimu;

32.7. PD 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundą persiuntė nagrinėti Klaipėdos AVPK; 2017 m. gegužės 17 d. raštu Nr. 30-S-20585(4.1) Klaipėdos AVPK atsakė Pareiškėjui į minėtą skundą; atsakyme nurodė, kad Areštinės pareigūnų veiksmuose pažeidimų nenustatyta, todėl tarnybinės atsakomybės klausimas nebus sprendžiamas, Areštinė įrengta vadovaujantis Reikalavimais, visi Pareiškėjo kreipimaisi buvo užregistruoti ir į juos pateikti teisės aktų reikalavimus atitinkantys atsakymai, Areštinės vaizdo stebėjimo kameros nestebi vietų, kuriose asmens stebėjimas žemintų žmogaus orumą, vaizdo stebėjimo įrenginiai įrengti vadovaujantis ADTAĮ nuostatomis, dėl galimų grėsmių ir rizikų policijos informacinei sistemai draudžiama naudoti daugkartinio rašymo išorines duomenų laikmenas, Pareiškėjo skundas paremtas deklaratyviu pareigūno „įskundimu“, nes Pareiškėjas cituoja teisės aktus, su kuriais susipažinti Areštinės pareigūnai neva nesudarė sąlygų;

32.8. 2017 m. birželio 6 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į PD dėl 2017 m. gegužės 2 d. skunde nurodytų aplinkybių;

32.9. 2017 m. birželio 28 d. raštu Nr. 5-S-6020 PD atsakė į 2017 m. birželio 6 d. Pareiškėjo kreipimąsi; atsakyme nurodoma, kad, atlikus tarnybinį patikrinimą, nustatyta, jog Areštinės pareigūnai neišsamiai atsakė į 2017 m. balandžio 24 d. ir 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundus; PD pateikė Pareiškėjui atsakymus į šiuose skunduose keltus klausimus ir informavo jį apie priimtą sprendimą atkreipti Klaipėdos AVPK pareigūnų dėmesį į patikrinimo metu nustatytus trūkumus, tačiau nuobaudos jiems neskirti; šis raštas buvo persiųstas Pareiškėjui ir Klaipėdos AVPK viršininkui;

32.10. 2017 m. liepos 13 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas jį „[...]detaliai supažindinti su policijos areštinių įrengimo ir eksploatavimo reikalavimais bei Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2016-07-20 sprendimu Nr. 2R-4788(9.1-1) [...]“;

32.11. 2017 m. liepos 18 d. Areštinės raštu Nr. 30-S-29005(4.1) Pareiškėjas buvo informuotas, kad nebus supažindintas su Reikalavimais ir, jei mano, kad jo teisės yra pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą;

32.12. 2017 m. liepos 4 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas pateikti jo 2017 m. liepos 3 d. skundo dėl medicininės pagalbos suteikimo su registravimo žyma kopiją;

32.13. 2017 m. liepos 12 d. raštu Nr. 30-S-28296(4.1) Pareiškėjas informuotas, kad teisės aktai neįtvirtina Areštinės pareigūnų pareigos pateikti jam 2017 m. liepos 4 d. kreipimesi nurodytą

skundo kopiją, todėl ji nebus pateikta; 2017 m. liepos 3 d. skundo registravimo faktui patvirtinti Pareiškėjui buvo išduota skundo registracijos kortelės šaknelė Nr. 463;

32.14. 2017 m. birželio 30 d. ir 2017 m. liepos 12 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas perkelti jį į kitą kamerą, nes dabartinėje kameroje jam nėra sudarytos sąlygos žiūrėti televizorių, o vaizdo stebėjimo kamera yra nukreipta į sanitarinį mazgą;

32.15. 2017 m. liepos 11 d. raštu Nr. 30-S-28073(4.1.) ir 2017 m. liepos 18 d. raštu Nr. 30-S-29008 Pareiškėjas informuotas, kad jis nebus perkeltas į kitą kamerą, nes tam nėra teisinio pagrindo, t. y., jam yra sudarytos sąlygos žiūrėti televizorių, o vaizdo stebėjimo kameros nėra nukreiptos į sanitarinio mazgo patalpą;

32.16. Areštinės kameroje, įskaitant ir kamerą, kurioje buvo laikomas Pareiškėjas, sanitarinio mazgo patalpos vaizdo stebėjimo kameromis nėra filmuojamos (2017 m. lapkričio 6 d. faktinių duomenų patikrinimo aktas Nr. 4D-2017/1-1140).

Skundo dalies tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

33. SVĮ:

33.1. *2 straipsnis „Suėmimą vykdančios įstaigos“* – „1. Suėmimas vykdomas tardymo izoliatoriuose (kardomojo kalinimo vietoje) (toliau – tardymo izoliatoriai). Tardymo izoliatorius steigia, reorganizuoja, pertvarko ir likviduoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė Teisingumo ministerijos teikimu. Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės tvirtina teisingumo ministras. 2. *Asmenys, kuriems paskirtas suėmimas*, iki jų pasiuntimo į tardymo izoliatorių *gali būti laikomi teritorinės policijos įstaigos areštinėje* ne ilgiau kaip penkiolika parų, kol bus atliekami procesiniai veiksmai, kurių negalima atlikti šiems asmenims esant tardymo izoliatoriuje. Suimtieji ikiteisminio tyrimo metu prokuroro motyvuotu nutarimu, o bylos nagrinėjimo teisme metu teisėjo ar teismo motyvuota nutartimi iš tardymo izoliatoriaus gali būti perkelti (uždaryti) į teritorinės policijos įstaigos areštinę ne ilgiau kaip penkioms paroms, kad būtų galima atlikti procesinius veiksmus, jeigu procesinių veiksmų atlikimo negalima užtikrinti suimtiesiems esant tardymo izoliatoriuje arba dėl suimtųjų dalyvavimo bylų nagrinėjime teisme. Toks laikymas teritorinės policijos įstaigos areštinėje turi būti nedelsiant nutrauktas, kai tai tampa neberekalinga. *Šiems asmenims taikomos šio įstatymo, išskyrus 23, 25, 26, 28, 40, 41, 42, 43 straipsnius, nuostatos. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklės tvirtina vidaus reikalų ministras*“;

33.2. *13 straipsnis „Suimtųjų teisė gauti informaciją apie jų laikymo tardymo izoliatoriuose tvarką, sąlygas ir teisinę padėtį“* – „1. Suimtieji turi teisę gauti rašytinę informaciją apie jų laikymo tardymo izoliatoriuose tvarką ir sąlygas, teises, pareigas ir jiems taikomus draudimus. Šią informaciją tardymo izoliatoriaus administracija pateikia lietuvių kalba arba suimtojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią suimtasis supranta. [...]“

34. Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų 2009 m. birželio 1 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-172 (toliau vadinama – Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės):

34.1. *1 punktas* – „Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatyme (toliau – Suėmimo vykdymo įstatymas) nustatytos kardamosios priemonės – suėmimo (kardomojo kalinimo) (toliau – suėmimas) vykdymo tvarkos ir sąlygų įgyvendinimą, taip pat suimtųjų teisių ir laisvių apribojimo bei pareigų realizavimo tvarką“;

34.2. *41^l punktas* – „Suimtojo prašymu tardymo izoliatoriaus administracija *privalo padaryti dokumentų ar kitos medžiagos kopijas*, išspausdinti suimtojo nurodytoje interneto svetainėje ar pateiktoje elektroninėje laikmenoje esančią informaciją. [...]“

35. Asmenų aptarnavimo Klaipėdos AVPK taisyklės, patvirtintos 2017 m. sausio 9 d.

Klaipėdos AVPK viršininko įsakymu Nr. 30-V-12 (toliau vadinama – Asmenų aptarnavimo Klaipėdos AVPK taisyklės):

35.1. *19 punktas* – „Asmeniui, tiesiogiai pateikusiam rašytinį skundą Klaipėdos apskr. VPK ar kitame struktūriniame padalinyje, įteikiama pažyma apie priimtą skundą [...], arba asmens pageidavimu įteikiama skundo kopija, pažymėta registracijos spaudu“;

35.2. *40 punktas* – „Atsakymai į prašymą parengiami atsižvelgiant į prašymo turinį: 40.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti leidimą (licenciją), dokumento kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...]“;

35.3. *43 punktas* – „Pranešime apie nepatenkintą prašymą ar skundą turi būti nurodyti prašymo ar skundo nepatenkinimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis, taip pat kur ir kokia tvarka gali būti apskūstas šis sprendimas“;

35.4. *45 punktas* – „Sprendimai dėl išnagrinėtų prašymų, kuriuose išdėstytos asmens nuostatos tam tikru klausimu ir kuriais pranešama apie Klaipėdos AVPK veiklos trūkumus, valstybės tarnautojų ar kitų darbuotojų piktnaudžiavimą ar neteisėtus veiksmus, susijusius su valstybės ar daugelio žmonių, o ne konkretaus asmens, interesų ir teisių pažeidimų, taip pat sprendimai dėl prašymų, kuriuose pateikiami pasiūlymai ką nors gerinti viešojo administravimo, viešųjų paslaugų teikimo ar kitose srityse, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą būklę ir siūloma ką nors tobulinti, pakeisti, nuveikti ar susilaikyti nuo veiklos, įforminami laisvos formos raštu, kuriame turi būti motyvuotai atsakyta į visus asmens keliamus klausimus, nurodyta, kokių priemonių buvo (ar bus) imtasi ir kas atsakingas už jų įgyvendinimą.“

Skundo dalies tyrimo išvados

36. Pareiškėjas teigia, kad Areštinės pareigūnai neišsamiai išnagrinėjo jo 2017 m. kovo 31 d., 2017 m. balandžio 3 d., 2017 m. gegužės 2 d., 2017 m. birželio 30 d., 2017 m. liepos 12 d. ir 2017 m. liepos 13 d. kreipimuisis.

37. Pagal Asmenų aptarnavimo Klaipėdos AVPK taisyklių 40, 43, 45 punktų reikalavimus atsakymai į pareiškėjų kreipimuisis parengiami atsižvelgiant į jų turinį. Sprendimai dėl išnagrinėtų prašymų / skundų įforminami raštu, kuriame turi būti motyvuotai atsakyta į visus asmens keliamus klausimus, nurodyta, kokių priemonių buvo (ar bus) imtasi ir kas atsakingas už jų įgyvendinimą. Tais atvejais, kai Pareiškėjui pateikiamas neigiamas atsakymas, rašte turi būti nurodyti prašymo arba skundo nepatenkinimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis, taip pat kur ir kokia tvarka gali būti apskūstas šis sprendimas.

2017 m. birželio 30 d. ir 2017 m. liepos 12 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas perkelti jį į kitą kamerą, nes dabartinėje kameroje jam nėra sudarytos sąlygos žiūrėti televizorių, o vaizdo stebėjimo kamera yra nukreipta į sanitarinį mazgą. 2017 m. liepos 11 d. raštu Nr. 30-S-28073(4.1.) ir 2017 m. liepos 18 d. raštu Nr. 30-S-29008 Pareiškėjas informuotas, kad jis nebus perkeltas į kitą kamerą, nes tam nėra teisinio pagrindo, t. y., jam yra sudarytos sąlygos žiūrėti televizorių, o vaizdo stebėjimo kameros nėra nukreiptos į sanitarinio mazgo patalpas. Pažymėtina, kad Seimo kontrolierius Skundo tyrimo metu taip pat nustatė ir šioje pažymoje konstatavo, jog areštantams nėra sudaromos kliūtys žiūrėti televizorių (šios pažymos 19 punktas) ir vaizdo stebėjimo kameromis nėra fiksuojamas sanitarinio mazgo vaizdas (šios pažymos 32.16 punktas). Šios aplinkybės leidžia vertinti, kad Pareiškėjui pateiktas atsakymas buvo pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir *atitiko kreipimosi turinį*.

38. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjas kreipėsi į PD prašydamas atlikti tyrimą dėl Areštinės pareigūnų piktnaudžiavimo suteiktais įgaliojimais, imtis priemonių pažeidimams, susijusiems su vaizdo stebėjimu gyvenamosiose patalpose, galimai

neteisėtai įrengtais plastiko lakštais ant Areštinės kamerų langų, sąlygų žiūrėti televiziją nesudarymu, rankšluosčių neišdavimu, pagalvių kokybe, dieninio apšvietimo laikinu neišjungimu, Areštinės vidaus tvarkos aprašo kameroje neiškabinimu, galimai netinkamu jo skundų nagrinėjimu šalinti; *PD 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundą persiuntė nagrinėti Klaipėdos AVPK; 2017 m. gegužės 17 d. raštu Nr. 30-S-20585(4.1) Klaipėdos AVPK atsakė Pareiškėjui į šį skundą; atsakyme nurodė, kad Areštinės pareigūnų veiksmuose pažeidimų nenustatyta, todėl tarnybinės atsakomybės klausimas nebus sprendžiamas, Areštinė įrengta vadovaujantis Reikalavimais, visi Pareiškėjo kreipimaisi buvo užregistruoti ir į juos pateikti teisės aktų reikalavimus atitinkantys atsakymai, Areštinės vaizdo stebėjimo kameros nestebi vietų, kuriose asmens stebėjimas žemintų žmogaus orumą, vaizdo stebėjimo įrenginiai įrengti vadovaujantis ADTAĮ nuostatomis, dėl galimų grėsmių ir rizikų policijos informacinei sistemai draudžiama naudoti daugkartinio rašymo išorines duomenų laikmenas, Pareiškėjo skundas paremtas deklaratyviu pareigūno „įskundimu“, nes Pareiškėjas cituoja teisės aktus, su kuriais Areštinės pareigūnai neva nesudarė sąlygų susipažinti; 2017 m. birželio 6 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į PD dėl 2017 m. gegužės 2 d. skunde nurodytų aplinkybių; 2017 m. birželio 28 d. PD raštu Nr. 5-S-6020 atsakė į 2017 m. birželio 6 d. kreipimąsi; atsakyme nurodoma, kad, atlikus tarnybinį patikrinimą, nustatyta, kad Areštinės pareigūnai neišsamiai atsakė į 2017 m. balandžio 24 d. ir 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundus. Atsižvelgdamas į tai, PD pateikė Pareiškėjui atsakymus į šiuose skunduose keltus klausimus ir informavo jį apie priimtą sprendimą atkreipti Klaipėdos AVPK pareigūnų dėmesį į patikrinimo metu nustatytus trūkumus, persiunčiant 2017 m. birželio 28 d. raštą Nr. 5-S-6020 Klaipėdos AVPK viršininkui vykdyti. Kadangi PD, atlikęs tarnybinį patikrinimą, nustatė, kad 2017 m. gegužės 17 d. Klaipėdos AVPK atsakymas į 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundą neatitiko teisės aktų reikalavimų, ir ėmėsi priemonių nustatytiems pažeidimams pašalinti, Seimo kontrolerius papildomai dėl šių aplinkybių pažymoje nepasisakys ir rekomendacijų neteiks.*

39. Kaip nurodyta pirmiau, pagal nustatytą teisinį reglamentavimą atsakymai į pareiškėjų kreipimusis parengiami atsižvelgiant į jo turinį (šios pažymos 35.2, 37 punktai).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. kovo 31 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas su juo susitikti ir pasikalbėti asmeniškai. 2017 m. balandžio 3 d. raštu Nr. 30-S-14384(4.1) Pareiškėjui buvo atsakyta į jo 2017 m. kovo 31 d. kreipimąsi; atsakyme nurodoma, kad, vadovaujantis Instrukcijos 44.7 punktu, Areštinėje laikomi asmenys iš kamerų išvedami pas Areštinės vadovo funkcijas atliekantį pareigūną asmens prašymu arba pareigūno kvietimu, t. y., *į Pareiškėjo prašymą susitikti su Areštinės viršininku buvo atsakyta, informuojant jį, kad jis turi pateikti prašymą susitikti su Areštinės viršininku*. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad 2017 m. balandžio 3 d. Areštinės pareigūnų atsakymas Nr. 30-S-14384(4.1) neatitiko 2017 m. kovo 31 d. Pareiškėjo kreipimosi turinio.

40. Pagal Asmenų aptarnavimo Klaipėdos AVPK taisyklių 19 punkto reikalavimus, asmeniui, tiesiogiai pateikusiam rašytinį skundą Klaipėdos AVPK ar kitam struktūriniam padaliniiui (šiuo atveju – Areštinei), įteikiama pažyma apie priimtą skundą arba *asmens pageidavimu įteikiama skundo kopija, pažymėta registracijos spaudu*.

Nagrinėjamu atveju 2017 m. liepos 4 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas pateikti jo 2017 m. liepos 3 d. skundo dėl medicininės pagalbos suteikimo su registravimo žyma kopiją; 2017 m. liepos 12 d. raštu Nr. 30-S-28296(4.1) Pareiškėjas informuotas, kad teisės aktai neįtvirtina Areštinės pareigūnų pareigos pateikti jam 2017 m. liepos 4 d. kreipimesi nurodytą skundo kopiją, todėl ji nebus pateikta; 2017 m. liepos 3 d. skundo registravimo faktas buvo patvirtintas Pareiškėjui išduota skundo registracijos kortelės šaknele Nr. 463. Taigi Pareiškėjui buvo atsisakyta pateikti jo skundo kopiją, nors pagal nustatytą teisinį reglamentavimą jis turėjo teisę ją gauti.

41. Pagal SVĮ 13 straipsnyje nustatytą teisinį reglamentavimą suimtieji turi teisę gauti rašytinę informaciją apie jų laikymo tvarką ir sąlygas, teises, pareigas ir jiems taikomus draudimus. Ši informacija pateikiama lietuvių kalba arba suimtojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią suimtasis supranta. Ši teisė turi būti užtikrinta ir suimtiesiems, kurie yra laikomi teritorinės policijos įstaigos areštinėje (nagrinėjamu atveju – Areštinėje) (SVĮ 2 straipsnio 2 dalis; šios pažymos 33 punktas).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. balandžio 3 d. Pareiškėjas kreipėsi į Areštinės viršininką prašydamas įkelti į pateiktą USB laikmeną įstaigos vidaus tvarkos taisyklės arba padaryti šių taisyklių kopiją. 2017 m. balandžio 18 d. raštu Nr. 30-S-16389(4.1) Pareiškėjui buvo atsakyta, kad „[...] su vidaus tvarkos taisyklėmis Jūs buvote supažindintas pasirašytinai. [...]“. Iš byloje esančių duomenų nustatyta, kad, atvykęs į Areštinę, Pareiškėjas iš tiesų buvo pasirašytinai su jomis supažindintas, tačiau, iškilus papildomiems klausimams, jam nebuvo sudarytos sąlygos dar kartą su jomis susipažinti, nes jos nebuvo iškabintos Areštinės kameroje (šios pažymos 22 punktas). Dėl šios priežasties vertintina, kad Pareiškėjui turėjo būti užtikrinta teisė gauti informaciją apie jo laikymo sąlygas, t. y., Areštinės vidaus tvarkos taisyklės, pateikiant jų elektroninę arba popierinę kopiją.

2017 m. balandžio 3 d. ir pakartotinai 2017 m. liepos 13 d. Pareiškėjas prašė pateikti jam Reikalavimų kopiją. Tiek 2017 m. balandžio 18 d. raštu Nr. 30-S-16389(4.1), tiek 2017 m. liepos 18 d. raštu Nr. 30-S-29005(4.1) Pareiškėjas buvo informuotas, kad nebus supažindintas su Reikalavimais ir, jei mano, kad jo teisės yra pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Atkreiptinas dėmesys, kad Reikalavimuose yra reglamentuojamas teritorinių policijos įstaigų areštinių patalpų, įskaitant ir kamerų, įrengimas. Vertintina, kad šis teisinis reglamentavimas yra neatsiejamai susijęs su areštantų, įskaitant ir Pareiškėją, laikymo sąlygomis, todėl ir šiuo atveju Areštinė turėjo užtikrinti SVĮ 13 straipsnyje įtvirtintą Pareiškėjo teisę, pateikiant Reikalavimų elektroninę arba popierinę kopiją.

2017 m. liepos 13 d. Pareiškėjo kreipimesi buvo prašoma supažindinti ne tik su Reikalavimais, bet ir su „[...] Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2016-07-20 sprendimu Nr. 2R-4788(9.1-1) [...]“. 2017 m. liepos 18 d. Areštinės rašte Nr. 30-S-29005(4.1) *į šį Pareiškėjo prašymą nebuvo atsakyta*, t. y., nenurodyti Pareiškėjo prašymo nepatenkinimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis, nors tai nurodyti yra privaloma pagal Asmenų aptarnavimo Klaipėdos AVPK taisyklių 43 punktą.

42. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus yra pagrįsta, išskyrus dalį, susijusią su Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmais (neveikimu), netenkinus 2017 m. birželio 30 d. ir 2017 m. liepos 12 d. Pareiškėjo prašymų.

43. Seimo kontrolierius Klaipėdos AVPK viršininkui Alfonsui Motuzui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje:

43.1. pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir visais atvejais *atitiktų kreipimusi turinį*;

43.2. asmens pageidavimu būtų įteikiama skundo kopija, pažymėta registracijos spaudu, bei kad būtų užtikrinta suimtųjų teisė, įtvirtinta SVĮ 13 straipsnyje, t. y., suimtiesiems pageidaujant jiems būtų pateikiamos teisės aktų, reglamentuojančių jų laikymo tvarką ir sąlygas, teises, pareigas ir jiems taikomus draudimus, elektroninės (popierinės) kopijos arba būtų raštu nurodomi šių kopijų nepateikimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis.

44. SVĮ įtvirtintų suimtųjų teisių įgyvendinimo tardymo izoliatoriuose tvarka nustatoma Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse, o teritorinėse policijos areštinėse – Taisyklėse.

Suimtųjų teisė gauti informaciją apie jų laikymo tvarką, sąlygas ir teisinę padėtį (SVĮ 13 straipsnis) tardymo izoliatoriuose yra realizuojama pagal Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos

taisyklių 41¹ punktą, t. y., suimtojo prašymu tardymo izoliatoriaus administracija *privalo padaryti dokumentų ar kitos medžiagos kopijas*, išspausdinti suimtojo nurodytoje interneto svetainėje ar pateiktoje elektroninėje laikmenoje esančią informaciją. Atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklėse šios teisės įgyvendinimo tvarka nėra nustatyta.

Nagrinėjamu atveju paaiškėjus, kad suimtiesiems, laikomiems teritorinių policijos įstaigų areštinėse, yra sudėtinga įgyvendinti SVĮ 13 straipsnyje įtvirtintą teisę, Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui Eimučiui Misiūnui rekomenduoja apsvarstyti galimybę suvienodinti suimtųjų teisės gauti informaciją apie jų laikymo tvarką, sąlygas ir teisinę padėtį įgyvendinimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus ir papildyti Taisyklėse nustatytą teisinį reguliavimą, nustatant kopijų ir spausdinimo paslaugų teikimo tvarką.

Dėl PD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus

Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

45. Pagal PD atsakymą ir prie jo pridėtus dokumentus nustatyta:

45.1. 2017 m. balandžio 24 ir 25 dienomis Pareiškėjas kreipėsi į PD dėl Areštinės pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant jo skundus;

45.2. PD persiuntė 2017 m. balandžio 24 ir 25 dienomis Pareiškėjo pateiktus kreipimus nagrinėti Klaipėdos AVPK, vadovaujantis Lietuvos Respublikos policijos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi ir Asmenų aptarnavimo policijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos taisyklių, patvirtintų 2008 m. balandžio 29 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-218, 25 punktu;

45.3. 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjas kreipėsi į PD prašydamas atlikti tyrimą dėl Areštinės pareigūnų piktnaudžiavimo suteiktais įgaliojimais, imtis priemonių pažeidimams, susijusiems su vaizdo stebėjimu gyvenamosiose patalpose, galimai neteisėtai įrengtais plastiko lakštais ant Areštinės kamerų langų, sąlygų žiūrėti televiziją nesudarymu, rankšluosčių neišdavimu, pagalvių kokybe, dieninio apšvietimo laikinu neišjungimu, Areštinės vidaus tvarkos aprašo kameroje neiškabinimu, galimai netinkamu jo skundų nagrinėjimu, šalinti;

45.4. PD Pareiškėjo 2017 m. gegužės 2 d. skundą persiuntė nagrinėti Klaipėdos AVPK;

45.5. 2017 m. birželio 6 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į PD dėl 2017 m. gegužės 2 d. skunde nurodytų aplinkybių;

45.6. 2017 m. birželio 28 d. raštu Nr. 5-S-6020 PD atsakė į 2017 m. birželio 6 d. Pareiškėjo kreipimąsi; atsakyme nurodoma, kad, atlikus tarnybinį patikrinimą, nustatyta, jog Areštinės pareigūnai neišsamiai atsakė į 2017 m. balandžio 24 d. ir 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundus; naujai atvykusiems areštantams rankšluosčiai nebuvo išduodami; Areštinės vidaus tvarkos taisyklės kameroje nebuvo iškabintos; plastiko lakštų įrengimas ant Areštinės kamerų langų, patalpų apšvietimas, patalpų vėdinimas, pagalvių būklė atitiko teisės aktų reikalavimus; Pareiškėjas be jokių kliūčių naudojo televizoriumi; vaizdo stebėjimo kameros Areštinėje buvo įrengtos teisėtai, jų surinkti duomenys yra tvarkomi pagal teisės aktų reikalavimus; atsakyme Pareiškėjas informuojamas, kad, nesutikdamas su Areštinės sprendimais (dėl nesurengto susitikimo su Areštinės vadovybe, informacijos nesuteikimo) ar manydamas, kad pareigūnų veiksmais jam buvo padaryta žala, jis turi teisę kreiptis į Vyriausiąją administracinių ginčų komisiją arba / ir administracinę teisumą; taip pat Pareiškėjui pranešta apie PD priimtą sprendimą atkreipti Klaipėdos AVPK pareigūnų dėmesį į patikrinimo metu nustatytus trūkumus, tačiau nuobaudos jiems neskirti; šis raštas buvo persiustas Pareiškėjui ir Klaipėdos AVPK viršininkui.

Skundo dalies tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

46. Lietuvos Respublikos policijos įstatymo:

16 straipsnio „Policijos įstaigos ir jų vidaus struktūra“ 4 dalis – „Apskritis vyriausiasis policijos komisariatas yra Policijos departamento struktūrinis padalinys, įgyvendinantis policijos uždavinius policijos generalinio komisaro įsakymu nustatytoje teritorijoje. Apskritis vyriausiąjį policijos komisariatą gali sudaryti valdybos, tarnybos, policijos komisariatai, skyriai, rinktinės, poskyriai, kuopos, policijos nuovados, būriai, grupės.“

47. Asmenų aptarnavimo policijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos taisyklių, patvirtintų 2008 m. balandžio 29 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-218 (toliau vadinama – Asmenų aptarnavimo PD taisyklės):

47.1 25 punktas – „Prašymai ir skundai, kuriuos turi nagrinėti pavaldžios policijos įstaigos ar kitos institucijos, kompetentingos spręsti prašyme ar skunde išdėstytus klausimus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jų gavimo Policijos departamente datos persiunčiami nagrinėti šioms įstaigoms (vykdytojas pasilieka kopiją) ir apie tai pranešama asmeniui“;

47.2 37 punktas – „Sprendimai dėl išnagrinėtų prašymų, kuriuose išdėstytos asmens nuostatos tam tikru klausimu ir kuriais pranešama apie Policijos departamento veiklos trūkumus, valstybės tarnautojų ar kitų darbuotojų piktnaudžiavimą ar neteisėtus veiksmus, susijusius su valstybės ar daugelio žmonių, o ne konkretaus asmens, interesų ir teisių pažeidimu, taip pat sprendimai dėl prašymų, kuriuose pateikiami pasiūlymai ką nors gerinti viešojo administravimo, viešųjų paslaugų teikimo ar kitose srityse, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą būklę ir siūloma ką nors tobulinti, pakeisti, nuveikti ar susilaikyti nuo veiklos, įforminami laisvos formos raštu, kuriame turi būti motyvuotai atsakyta į visus asmens keliamus klausimus, nurodyta, kokių priemonių buvo (ar bus) imtasi ir kas atsakingas už jų įgyvendinimą“;

47.3 40 punktas – „Pranešime apie nepatenkintą prašymą ar skundą turi būti nurodyti prašymo ar skundo nepatenkinimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis, taip pat kur ir kokia tvarka gali būti apskūstas šis sprendimas.“

48. Nuostatų:

22 punktas – „Vyriausiojo policijos komisariato viršininkas: [...] 22.24. priima suinteresuotus asmenis, kontroliuoja pareiškimų, prašymų ir skundų nagrinėjimą teisės aktų nustatyta tvarka; [...]“

Skundo dalies tyrimo išvados

49. Skunde nurodoma, kad PD galimai nepagrįstai persiuntė 2017 m. balandžio 24 ir 25 d. Pareiškėjo skundus nagrinėti Klaipėdos AVPK.

50. Pagal Asmenų aptarnavimo PD taisyklių 25 punktą, prašymai ir skundai, kuriuos turi nagrinėti pavaldžios policijos įstaigos ar kitos institucijos, kompetentingos spręsti prašyme ar skunde išdėstytus klausimus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jų gavimo PD datos persiunčiami nagrinėti šioms įstaigoms.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. balandžio 24 ir 25 dienų kreipimaisi Pareiškėjas tiesiogiai PD skundė Klaipėdos AVPK padalinio, t. y., Areštinės, pareigūnų veiksmus (neveikimą). PD pastebėjo, kad šie veiksmai (neveikimas) turėtų būti skundžiami Klaipėdos AVPK viršininkui (šios pažymos 45.2, 46 punktai), todėl Pareiškėjo skundus persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją.

Šios aplinkybės leidžia teigti, kad PD vadovavosi pirmiau nurodytu teisiniu reglamentavimu ir pagrįstai persiuntė 2017 m. balandžio 24 ir 25 dienomis Pareiškėjo pateiktus kreipimusis nagrinėti Klaipėdos AVPK.

51. Pareiškėjas Skunde taip pat teigia, kad PD pateikė teisės aktų reikalavimų neatitinkantį 2017 m. birželio 28 d. atsakymą.

52. Pagal Asmenų aptarnavimo PD taisyklių 37, 40 punktus, sprendimai dėl išnagrinėtų prašymų / skundų įforminami raštu, kuriame turi būti motyvuotai atsakyta į visus asmens keliamus klausimus, nurodyta, kokių priemonių buvo imtasi (ar bus imamos) ir kas atsakingas už jų įgyvendinimą. Tais atvejais, kai pareiškėjui pateikiamas neigiamas atsakymas, rašte turi būti nurodyti prašymo ar skundo nepatenkinimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis, taip pat kur ir kokia tvarka gali būti apskūstas šis sprendimas.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad PD, atlikęs tarnybinį patikrinimą, 2017 m. birželio 28 d. rašte Nr. 5-S-6020 konstatavo, jog Areštinės pareigūnai neišsamiai atsakė į 2017 m. balandžio 24 d. ir 2017 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo skundus, todėl *pateikė atsakymus į visus jo kreipimosi raštuose* (2017 m. balandžio 24 d., 2017 m. gegužės 2 d. ir 2017 m. birželio 6 d.) *keltus klausimus, t. y., atsakyme nurodoma, kad plastiko lakštų įrengimas ant Areštinės kamerų langų, patalpų apšvietimas, patalpų vėdinimas, pagalvių būklė atitiko teisės aktų reikalavimus, Pareiškėjas be jokių kliūčių naudojo televizoriumi, vaizdo stebėjimo kameros Areštinėje buvo įrengtos teisėtai, jų surinkti duomenys yra tvarkomi pagal teisės aktų reikalavimus. Be šių aplinkybių, PD nustatė teisės aktų reikalavimų pažeidimus, t. y., naujai atvykusiems areštantams rankšluosčiai nebuvo išduodami, Areštinės vidaus tvarkos taisyklės kameroje nebuvo iškabintos. PD pareigūnai ėmėsi priemonių konstatuotiems teisės aktų pažeidimams pašalinti, t. y., priėmė sprendimą atkreipti Klaipėdos AVPK pareigūnų dėmesį į patikrinimo metu nustatytus trūkumus, persiunčiant 2017 m. birželio 28 d. raštą Nr. 5-S-6020 Klaipėdos AVPK viršininkui vykdyti. Papildomai PD pareigūnai Pareiškėją informavo, kad, nesutikdamas su Areštinės sprendimais (dėl nesurengto susitikimo su Areštinės vadovybe, informacijos nesuteikimo) ar manydamas, kad pareigūnų veiksmais jam buvo padaryta žala, jis turi teisę kreiptis į Vyriausiąją administracinių ginčų komisiją arba / ir administracinę teismą.*

Šios aplinkybės leidžia konstatuoti, kad PD pareigūnai Pareiškėjui pateikė išsamų, teisėtą, motyvuotą 2017 m. birželio 28 d. atsakymą.

53. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl PD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus, yra pripažintina nepagrįsta, todėl atmestina.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

54. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalies dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Areštinėje asmenų duomenų apsaugos, tyrimą nutraukti.

55. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), neišdavus patalynės komplektui priskiriamų rankšluosčių ir neiškabinus Areštinės kameroje įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, pripažinti pagrįsta.

56. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1

dalis 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai nutraukus Pareiškėjo pasimatymą, pripažinti pagrįsta.

57. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Klaipėdos AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus, pripažinti pagrįsta.

58. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl PD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjus Pareiškėjo skundus, atmesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

59. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui Eimučiui Misiūnui rekomenduoja suvienodinti suimtųjų teisės gauti informaciją apie jų laikymo tvarką, sąlygas ir teisinę padėtį įgyvendinimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus ir papildyti Taisyklėse nustatytą teisinį reguliavimą, nustatant kopijų ir spausdinimo paslaugų teikimo tvarką.

60. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Klaipėdos AVPK viršininkui Alfonsui Motuzui rekomenduoja:

60.1. planuoti ir organizuoti komisariato veiklą taip, kad ateityje nebūtų pažeidžiama areštantų teisė pasimatyti, kai Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnai į Areštinę iš tardymo izoliatorių atveža naujus areštantus;

60.2. imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir visais atvejais *atitiktų kreipimūsi turinį*;

60.3 imtis priemonių, kad ateityje asmens pageidavimu būtų įteikiama skundo kopija, pažymėta registracijos spaudu;

60.4. imtis priemonių, kad ateityje būtų užtikrinta suimtųjų teisė, įtvirtinta SVĮ 13 straipsnyje, t. y., suimtiesiems pageidaujant jiems būtų pateikiamos teisės aktų, reglamentuojančių jų laikymo tvarką ir sąlygas, teises, pareigas ir jiems taikomus draudimus, elektroninės arba popierinės kopijos arba būtų raštu nurodomi šių kopijų nepateikimo motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis.

61. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Pavaduojantis Seimo kontrolierių Augustiną Normantą,
Seimo kontrolierius

Raimondas Šukys